

**NACIONALINIO MUZIEJAUS
LIETUVOS DIDŽIOSIOS KUNIGAİKŠTYSTĖS VALDOVŲ RŪMŲ**

2015 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

2016-02-22

Vilnius

I. STRATEGINIŲ POKYČIŲ ĮGYVENDINIMAS

Nacionalinio muziejaus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų (toliau – Muziejus) misija – saugoti Lietuvos didžiųjų kunigaikščių rūmų Vilniaus Žemutinėje pilyje paveldą, kaip išskirtinį valstybės istorijos ir kultūros paminklą, skatinti nacionalinės kultūros atvirumą bei pristatyti jos savitumą užsienyje, saugoti ir puoselėti nacionalinės kultūros tapatumą bei jį aktualinti, susieti kultūros paveldo saugojimą su muziejinių vertybių kaupimu, moksliniais tyrimais, informacijos visuomenei teikimu, kultūros reikmių tenkinimu ir švietimu.

2015 metais Muziejus įgyvendino šiuos du veiklos prioritetus:

- 1) populiarino muziejų ir jo rinkinius, pritraukdamas lankytojus.
- 2) gerino eksponatų saugojimo sąlygas bei didino paveldo prieinamumą.

1. Populiarinti muziejų ir jo rinkinius, pritraukiant lankytojų.

Muziejus surengė nuolatinėje ekspozicijoje tarptautinę lituanistinių istorinių vertybių iš užsienio parodą „Viduramžių papuošalas. Mįslingasis Vytauto Didžiojo epochos diržas“, įgyvendino Lietuvos kultūros sezono Krokovoje parodinį projektą „Žygimanto Augusto herbinis gobelenas iš Vilniaus rinkinių“, dalyvavo Milane pasaulinėje parodoje „EXPO 2015“, surengė parodą Milano Sforcų pilyje „Milano ir Lietuvos istoriniai ryšiai: Bona Sforca ir Lietuvos didžiųjų kunigaikščių rūmai“. Muziejuje nėra parodų centro, tad išnaudotos kitos erdvės parodoms rengti: Lankytojų vestibulis ir Auditorija. Iš viso surengta 14 parodų, o planuotos 2. Surengtos parodos 2015 metais pritraukė 216 031 lankytoją. Negavus dalinio finansavimo ir dėl darbuotojų kaitos, nuspręsta 2015 m. planuotą surengti tarptautinį edukacinį-mokslinį seminarą muziejinkams ir plačiau visuomenei perkelti į 2016 metus. Mokslinių tyrimų centro darbuotojai perskaitė 6 viešas paskaitas apie Žemutinės pilies ankstyvąjį periodą. Įgyvendintas Marko Skakio tarptautinis senosios muzikos festivalis – surengti 3 koncertai. Išnaudota galimybė vasarą pritraukti žmones į Valdovų rūmų kiemą. Valstybės dieną inovatyviais sprendimais rekonstruota Lietuvos valstybingumo istorija (3D audiovizualinė projekcija) pritraukė net 22 000 lankytojų. Vieną demonstraciją tiesiogiai transliuojant LRT, stebėjo per 115 000 žmonių. Vietoje planuotų 50, surengti 196 kultūros renginiai, juose apsilankė 74 807 žmonės. Planuoti 900, o praversti 904 edukaciniai užsiėmimai. Bendradarbiauta su Vilniaus dailės akademija, pastarosios patalpose buvo sudarytos sąlygos praktiškai išbandyti skaljolos techniką, nes Muziejuje nėra tam tinkamų edukacinių patalpų. Muziejaus edukacinėje veikloje dalyvavo 20 266 žmonės. Lietuvoje, Latvijoje, Lenkijoje, Italijoje, Danijoje, Vokietijoje, Švedijoje, Ukrainoje, JAV ir Škotijoje buvo pristatytas Valdovų rūmų atkūrimo projektas bei / ar Muziejus ir jo veikla, rinkiniai bei jų tyrimai, ekspozicijos. Populiarinant Muziejaus rinkinius, veiklą, taip pat Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istoriją ir kultūros paveldą, išleisti 8 leidiniai (planuota 4). Išleistas vadovas po Muziejaus ekspozicijas lietuvių ir anglų kalbomis.

Nuosekliai ir periodiškai viešinta Muziejaus veikla: svarbiausi renginiai tiesiogiai ar juos įrašius vėliau transliuoti per nacionalinį transliuotoją – LRT televiziją. Šių laidų įrašai prieinami LRT Mediatekoje, tuo užtikrinant informacijos apie juos nuolatinę sklaidą. Taip pat išplatinti 57 pranešimai žiniasklaidai, surengtos 5 spaudos konferencijos, inicijuota per 30 radijo ir daugiau nei 40 televizijos laidų bei reportažų, inicijuota daugiau kaip 280 straipsnių, surengta ar dalyvauta rengiant 13 kultūros renginių viešinimo integruotų kampanijų. Organizuotos viešų paskaitų transliacijos per LRT televizijos ir LRT kultūros kanalus, LRT radiją, taip pat portale „WEB seminarai“. Į Muziejaus kultūrinę ir mokslinę veiklą sėkmingai įsitraukė 19 naujų savanorių, 7 studentai-praktikantai, 6 muziejinkai-stažuotojai.

Išplėstas kultūros produktų ir paslaugų spektras, renginiai, integruotos kultūrinės ir edukacinės programos, specialios akcijos garantavo kokybišką lankytojų užimtumo įvairovę, plėtė auditoriją ir palaikė tolydų lankytojų srautą. Planuotas bendras lankytojų skaičius 2015 m. — 200 000, Muziejuje apsilankė – 214 170 lankytojų.

2. Gerinti eksponatų saugojimo sąlygas ir didinant paveldo prieinamumą.

Nuolat vykdyta eksponatų saugojimo sąlygų stebėseną saugyklose ir parodų erdvėse, įsigyta papildoma įranga, padedanti užtikrinti tinkamos pastovios temperatūros ir santykinio drėgnumo palaikymą, patvirtintas *Kilnojamųjų kultūros vertybių evakavimo ginkluotų konfliktų ir kitų ekstremaliųjų situacijų atvejais darbų planas*. Muziejaus veiklos prioritetas – įtraukti į muziejaus apskaitą archeologinių tyrimų metu Valdovų rūmų teritorijoje rastus radinius, pasirūpinti tinkamu jų saugojimu, sudarant palankias sąlygas juos tyrinėti. Muziejuje kartu su archeologiniais radiniais

saugoma kompleksinė daugiau nei 20 m. kaupta Valdovų rūmų teritorijos tyrimų medžiaga. Siekiant sudaryti palankias sąlygas tyrimų medžiaga naudotis tarpdisciplininius tyrimus atliekančioms institucijoms bei tyrėjams, susigrąžinta iš Kauno Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Veterinarijos akademijos ir Klaipėdos universiteto Valdovų rūmų archeologinių tyrimų metu surinkta osteologinė medžiaga, atlikta jos patikra bei pasirinkta tinkamu ilgalaikiu saugojimu, perkelti į naujas dėžes. Bendradarbiaujant su Vilniaus universitetu, Lietuvos mokslo tarybai pateikta paraiška projektui „Vilniaus pilių gyventojai XIV–XVIII a. Socialinė struktūra ir kasdienybė zooarcheologijos, archeologijos ir istorijos duomenimis“ įgyvendinti. Fonduose sudarytos sąlygos lankytojams jų atliekamų tyrimų tikslais susipažinti su beveik 18 000 eksponatų. Atsižvelgiant į tai, kad Muziejus kasmet planuoja rinkinius padidinti 7 001 eksponatu, planuota 2015 m. iš viso turėti 75 361 saugomą eksponatą, tačiau šis skaičius viršytas. Šiuo metu saugomų eksponatų skaičius siekia 78 512. Planuota 1 000, o konservuota ir restauruota 1 336 eksponatai. Suorganizuotas 10 interjero vertybių restauravimas Lietuvos dailės muziejaus P. Gudyno restauravimo centre. Lengvinant lankytojų aptarnavimą ir rinkinių katalogizavimą, suskaitmenintas 12 271 eksponatas, o planuota 7 000. Siekiant padidinti skaitmeninto paveldo prieinamumą prisijungta prie Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos kuruojamo Virtualios elektroninio paveldo sistemos (VEPS) plėtros projekto. Pasirūpinta, kad grafikos darbas „Gardino vaizdas“ būtų įtrauktas į Lietuvos nacionalinį registrą „Pasaulio atmintis“. Muziejaus lankytojai gali susipažinti su muziejaus ekspozicijomis aplankydami muziejų virtualiai bendrovės Google galerijoje Street View. 2015 m. sudaryta galimybė su ekspozicijomis detalčiau susipažinti virtualaus 3D turo pagalba. Surengtos 6 naujos virtualios parodos. Unikalūs eksponatai skelbti Muziejaus svetainėje virtualioje parodoje „Savaitės eksponatas“, taip pat LIMIS sistemoje. 2015 m. tęstinę virtualią parodą „Savaitės eksponatas“ aplankė 20 124 unikalūs lankytojai, iš jų 4 479 unikalūs lankytojai domėjosi 2015 m. paskelbtais eksponatais. Du restauratoriai tobulinosi LDM P. Gudyno restauravimo centre, vienas jų įgijo Prevencinio restauravimo II kategoriją. Taip pat vienai muziejaus restauratorei suteikta Archeologinių radinių aukščiausiaji kategorija, o dendrochronologė papildomai įgijo ir Restauravimo technologijos aukščiausiąją kategoriją.

Suorganizuotos 2 akcijos, leidusios žmonėms nemokamai susipažinti su Muziejaus ekspozicijomis: Muziejų Naktį muziejų aplankė 7 208 žmonės, Kultūros Naktį 4 988 lankytojai. Prie dviejų akcijų prisijungta: „Lietuvai ir man“ akcijos metu 2 020 moksleivių ir studentų apsilankė nemokamai; Mokslo ir žinių dieną – 20 moksleivių.

VEIKLOS EFEKTYVUMO DIDINIMO KRYPTYS

Atsižvelgiant į visuomenės poreikius siekėme plėtoti kultūros paslaugų įvairovę naudojant tuos pačius žmogiškuosius ir finansinius išteklius. Pailgintas muziejaus darbo laikas 10 val. per savaitę: 1 val. paankstinta darbo pradžia 6 dienas per savaitę; ketvirtadieniais ir šeštadieniais darbo laikas pailgintas 2 valandomis. Ne tik savaitgaliais, bet ir ketvirtadienio vakarais imtos vesti ekskursijos iš anksto internetu užsiregistravusiems pavieniams asmenims. Didinta teminių ekskursijų ir edukacinių užsiėmimų įvairovė. Pasiūlytos naujos teminės ekskursijos: „Istoriniai gardėšiai LDK“, „Medicinos kultūros sklaida Lietuvos didikų kunigaikščių rezidencijoje“, „Reveransas valdovams“, „Šventės ir pokštai Valdovų rūmuose“, „Valdovo Užgavėnių vaišės“, sukurta 14 naujų edukacinių užsiėmimų. Nustatytomis dienomis pasiūlytos ekskursijos pavieniams internetu iš anksto užsiregistravusiems lankytojams lietuvių ir užsienio kalbomis. Tradicinėmis tapusios Muziejaus rengiamos parodų mokslinių, kultūrinių ir edukacinių renginių programos pagal finansines galimybes, mažesne apimtimi, įgyvendintos ir Muziejaus kitose erdvėse įrengtų parodų atveju: skaitytos viešos paskaitos Stokholme ir Krokuvoje; Milane kviesta į parodos kuratoriaus vedamas ekskursijas, Marijampolėje ir Prienuose kviesta dalyvauti edukaciniuose užsiėmimuose. **Sutelkėme dėmesį į muziejaus darbuotojų bendrųjų ir profesinių kompetencijų tobulinimą, jų veiklos vertinimą bei stiprinome jų motyvaciją.** 2015 m. 38 darbuotojai tobulino profesines kompetencijas ir bendrąsias. Vienas darbuotojas finansiškai paskatintas už labai gerą darbą kalendoriniais metais. **Didintas muziejaus žinomumas, plėtojant ryšius su turizmo centrais ir turizmo agentūromis.** Parengtas ir suorganizuotas Muziejaus ekspozicijų ir trumpojo maršruto pristatymas kelionių operatoriams ir turizmo agentūroms, derintos jo įtraukimo į turizmo infrastuktūrą, taigi ir lankytojų didesnio pritraukimo, galimybės. Suorganizuotas susitikimas su Lietuvos turizmo agentūromis ir Lietuvos turizmo informacijos centrais, siūlantiems savo klientams apsilankymą Muziejuje. Pasirašytos 24 atnaujintos sutartys su turizmo agentūromis.

II. STRATEGINIO VEIKLOS PLANO ĮGYVENDINIMO REZULTATAI

Muziejaus strateginis tikslas – Nacionalinių kultūros vertybių išsaugojimas, jų pristatymas visoms visuomenės grupėms Lietuvoje ir užsienyje. Įgyvendindamas strateginį tikslą, Muziejus:

- **įsigyja ir kaupia** kultūros, meno, istorijos ir archeologijos vertybes;
- **saugo** sukauptas vertybes, jas konservuojant, restauruojant, siekiant užtikrinti jų saugojimui tinkamas sąlygas visose patalpose, vykdant fizinę, mechaninę bei elektroninę rinkinių apsaugą;
- **tyrinėja** sukauptas vertybes ir įveda jas į kultūrinę apyvartą;
- **populiarina** sukauptas vertybes ekspozicijose ir parodose Lietuvoje bei užsienyje, tyrinėjimų rezultatus pristatant visuomenei įvairiais leidiniais lietuvių bei užsienio kalbomis, rengiant įvairius renginius, edukacines programas.

Vertinimo kriterijaus kodas	Efekto vertinimo kriterijaus pavadinimas	2015 metų efekto vertinimo kriterijaus reikšmė		Nepasiektų arba viršytų efekto vertinimo kriterijų reikšmių priežastys
		Planuota	Įvykdyta	
E-01-01	Muziejaus saugomų eksponatų skaičiaus didėjimas (procentais)	12	14,9	Efekto kriterijus viršytas įtraukus į apskaitą daugiau archeologinių radinių nei planuota.

Strateginiam tikslui įgyvendinti parengta programa *Vertybių kaupimas, saugojimas, tyrimas ir populiarinimas*.

Įgyvendinant programą, į pirminę apskaitą įtraukti 10 026 eksponatai (2015 m. perimti 1991 m. (6 038 vnt.) ir 1993 m. (3 988 vnt.) tyrimų metu surasti archeologiniai radiniai bei 126 dovanotos ir įsigytos Kultūros, meno, istorijos fondo vertybės).

Rūpintasi vertybių saugojimu: nuolat vykdyta eksponatų saugojimo sąlygų stebėseną saugyklose ir parodų erdvėse, įsigyta papildoma įranga, padedanti užtikrinti tinkamos pastovios temperatūros ir santykinio drėgnio palaikymą; konservuota ir restauruota 1 336 eksponatai, iš jų parodoms ir Valdovų rūmų „B dalies“ ekspozicijoms – 228; suskaitmenintas 12 271 eksponatas.

Populiarinti muziejaus sukaupti rinkiniai: išleisti keturi leidiniai, surengta apie 20 parodų, perskaitytos viešos paskaitos, pristatančios vertybių tyrinėjimo rezultatus. Pasiūlytos naujos teminės ekskursijos, kurių metu buvo tikslingai populiarinamos tam tikros vertybių grupės. Parengti ir dalinti lankytojams teminiai žaidimai, aktualinantys tam tikros grupės eksponatus. Vesti tradiciniai edukaciniai užsiėmimai Muziejuje, kurių metu vaikai pasigamina dirbinius pagal Muziejuje eksponuojamus Valdovų rūmų teritorijoje archeologinių tyrimų metu rastus radinius.

Tiems, kurie neturi galimybės atvykti į Muziejų, sudarytos galimybės namuose atsispausdinti ir pasigaminti popierinį karžygį arba pažaisti Kvirkatą – Muziejaus interneto svetainėje galima rasti popierinio kario modelio detales ir instrukciją, žaidimo lentą ir žaidimo taisykles.

Nematerialusis rūmų muzikinis paveldas viešintas senosios muzikos koncertais, festivaliais ir svetainėje paskelbtu edukaciniu filmu „Istorija muzika šlovinama“.

Nuosekliai ir periodiškai viešinta Muziejaus veikla: išplatinti 57 pranešimai žiniasklaidai, inicijuota per 30 radijo ir daugiau nei 40 televizijos laidų bei reportažų, inicijuota daugiau kaip 280 straipsnių.

PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO REZULTATAI

Programos tikslo įgyvendinimą 2015 metais atspindi programos tikslo ir uždavinio vertinimo kriterijai (rezultato ir produkto) bei jų reikšmės. Toliau pateikiama informacija apie šių vertinimo kriterijų reikšmių pasiekimą 2015 metais.

Vertinimo kriterijaus kodas	Programos, tikslų, uždavinių, vertinimo kriterijų pavadinimai ir mato vienetai	Vertinimo kriterijų reikšmės			Nepasiektų arba viršytų vertinimo kriterijų reikšmių priežastys (netinkamas planavimas, per ilgas derinimas, nepakankami administraciniai gebėjimai ir kita).
		Metinis planas	įvykdyta	įvykdymo procentas	
1 tikslas. Kaupiti, saugoti, tirti nacionalines kultūros, meno, istorijos ir archeologijos vertybes.					
R-01-01-01-01	Bendras saugomų eksponatų skaičius (vnt.)	75361	78512	104	Planuota kriterijaus reikšmė viršyta, nes dėl nepilnai parengtų archeologinių tyrimų ataskaitų radinių sąrašų sunku tiksliai iš anksto apskaičiuoti numatomų perimti archeologinių radinių skaičių.
1 tikslo 1 uždavinys GAUSINTI VERTYBIŲ RINKINIUS					
P-01-01-01-01-01	Įsigytų (pirktų) vertybių skaičius (vnt.)	1	2	200	Planuota kriterijaus reikšmė viršyta, nes atsirado pasiūlyje ir muziejaus finansinės galimybės leido įsigyti dvi tinkamas ekspozicijai vertybes.
P-01-01-01-01-02	Įtrauktų į Muziejaus pirminę apskaitą archeologinių vertybių skaičius (vnt.)	7000	10026	143	Planuota kriterijaus reikšmė viršyta, nes į pirminę apskaitą įtraukiamos visos einamaisiais metais muziejaus rinkinius papildžiusios vertybės, kurių tikslų skaičių sunku numatyti iš anksto.
1 tikslo 2 uždavinys TYRINĖTI VERTYBES IR UŽTIKRINTI JŲ IŠSAUGOJIMĄ					
P-01-01-01-02-01	Restauruotų ir konservuotų vertybių skaičius (vnt.)	1000	1335	134	Planuota kriterijaus reikšmė viršyta, nes muziejai pageidauja archeologinių radinių parodų. Darbuotojai finansiškai motyvuojami atlikti daugiau darbų.
P-01-01-01-02-02	Suskaitmenintų eksponatų skaičius (vnt.)	7000	12271	175	Planuota kriterijaus reikšmė viršyta, nes ji susijusi su muziejaus rinkinius papildžiusių vertybių skaičiumi.

P-01-01-01-02-03	Išleistų leidinių skaičius (vnt.)	4	8	200	Planuota kriterijaus reikšmė viršyta, nes parengti 3 neplanuotų parodų leidiniai ir viena knyga išleista gavus LKT dalinį finansavimą.
2 tikslas. Patraukliomis formomis teikti kokybiškas paslaugas visuomenei					
R-01-01-02-01	Bendras lankytojų skaičius (vnt.)	200 000	214170	107	Planuota kriterijaus reikšmė viršyta dėl rengtų didelio masto projektų, tokių kaip: 3D audiovizualinė projekcija „Mes stiprūs, Lietuva!“, „Užgavėnės Valdovų rūmuose“ bei plačių tarptautines parodas lydinčių kultūrinių programų.
2 tikslo 1 uždavinys SIŪLYTI KOKYBIŠKĄ LANKYTOJŲ UŽIMTUMO FORMŲ ĮVAIROVĘ					
P-01-01-02-01-01	Kultūrinių renginių skaičius (vnt.)	50	196	392	Planuota kriterijaus reikšmė viršyta, nes surengtų tarptautinių parodų kultūros renginių ciklą apimtis buvo didesnė nei planuota; taip pat surengta daug iš anksto neplanuotų koncertų, viešų paskaitų, knygų pristatymų, taip pat kelios konferencijos ir parodų pristatymai.
P-01-01-02-01-02	Surengtų edukacinių užsiėmimų skaičius (vnt.)	900	904	100	
P-01-01-02-01-03	Surengtų parodų skaičius (vnt.)	2	14	700	Planuota kriterijaus reikšmė viršyta, kadangi imta išnaudoti Lankytojų vestibulio erdvė ir Auditorija parodoms rengti, pagal pageidavimus Lietuvoje ir užsienyje rengtos standinės ir vertybių parodos. Muziejus neturi parodų centro, tad planuotas minimalus parodų skaičius.

PROGRAMOS ASIGNAVIMŲ PANAUDOJIMAS

Lentelėje pateikiama informacija apie programai įgyvendinti ataskaitiniais metais patvirtintus ir panaudotus asignavimus (jeigu per biudžetinius metus asignavimai programai buvo tikslinti, nurodomi patikslinti asignavimai).

Asignavimai	Patvirtinti (patikslinti) asignavimai, tūkst. eurų	Panaudoti asignavimai, tūkst. eurų	Asignavimų panaudojimo procentas
Iš viso asignavimų programai (1+2)	2511	2472,7	98,5
Iš jų pagal finansavimo šaltinius:			
1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas	2422,3	2421,4	99,96
iš jo:	1939,90	1939,90	100
1.1. bendrojo finansavimo lėšos			
1.2. Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos			
1.3. tikslinės paskirties lėšos ir pajamų įmokos	482,4	481,5	99,8
2. Kiti šaltiniai (Europos Sąjungos finansinė parama projektams įgyvendinti ir kitos teisėtai gautos lėšos)	88,7	51,3	57,8

Tikslinės paskirties lėšos nebuvo panaudotos 100 proc. dėl Kultūros ministerijos finansuoto Lietuvos kultūros sezono Krokuvėje parodinio projekto „Žygimanto Augusto herbinis gobelenas iš Vilniaus rinkinių“ (gautas finansavimas parodos nuvežimui ir parvežimui). Ši paroda baigėsi 2016 m., o gautų projektui įgyvendinti lėšų į 2016 m. perkelti nebuvo galima, todėl jos buvo nepanaudotos, o grąžintos.

Kitų šaltinių lėšos (parama ir lėšos gaunamos už paslaugas, bet nepervedamos į išdą) kaupiamos atskiroje Muziejaus banko sąskaitoje. Jos naudojamos tikslinių projektų įgyvendinimui ir muziejinių vertybių įsigijimui. Finansinį rezervą būtina turėti, kadangi, bet kada kokiame nors aukcione gali pasirodyti vertingas lituanistinis eksponatas, o į aukcionų pasiūlymus kartais būtina sureaguoti vos per kelias dienas. Atidžiai stebime lituanistinių vertybių pasiūlą pasaulio aukcionuose, antikvariatuose ir pan., turint finansinę galimybę, atsiradus tinkamai vertybei, ją galime operatyviai įsigyti.

III. PLANUOJAMI ARTIMIAUSIO LAIKOTARPIO VEIKLOS PRIORITETAU

Planuojamas artimiausio laikotarpio prioritetas – Muziejaus teikiamų paslaugų kokybės ir prieinamumo didinimas. Šiam veiklos prioritetui įgyvendinti planuojama atlikti šiuos darbus: surengti 2 tarptautinius projektus – parodą ir mokslinę konferenciją – su integruotomis kultūrinėmis programomis; atrinkti ir restauruoti reprezentatyvų archeologijos eksponatų rinkinį kilnojamosioms parodoms; taikyti nuolaidą edukaciniams bilietams daugiavaikėms šeimoms; atlikti tyrimą – Muziejaus edukacijos poveikis ugdymo programos įgyvendinimui.

Direktorius

Vydas Dolinskas